

Trenta-dos cognoms catalans

Dll, 13/07/2020 per Josep Lligadas

[Una font que raja sempre](#)

He aconseguit completar la llista dels meus trenta-dos primers cognoms. O sigui: els meus dos cognoms, els dos segons cognoms dels meus pares, els quatre segons cognoms dels meus avis, els vuit segons cognoms dels meus besavis, i els setze segons cognoms dels meus rebesavis. I la llista és aquesta:

Lligadas, Vendrell, Vendrell, Balletbò, Molins, Sardà, Faura, Riera, Mateu, Vilà, Campmany, Badell, Pau, Olivé, Montmany, Panyella, Vidal, Mitjavila, Montmany, Carbó, Pau, Anglada, Salabert, Mateu, Pau, Montmany, Quintana, Riba, Sangés, Fosta, Vidal, Fité.

Com veieu, tots trenta-dos cognoms són catalans. De fet, el cognom Faura és d'origen occità, dels immigrants que van venir a Catalunya als segles XVI i XVII, però es pot considerar perfectament assimilat. I el cognom Quintana és un llinatge tant català com castellà, i suposo que en aquest cas és català. En fi, "puresa de sang" total. Molt més que els famosos "vuit cognoms" que exhibeixen les pel·lícules. I ara estic mirant d'arribar als seixanta-quatre cognoms, afegint als anteriors els trenta-dos segons cognoms dels meus quadraavis, i en tinc cinquanta-nou, tots també catalans. Els cinc que falten, però, no sé pas si els arribaré a trobar.

Els portadors d'aquests trenta-dos cognoms són, en total, trenta persones (el pare i la mare, quatre avis, vuit besavis i setze rebesavis) i d'elles vint-i-cinc són nascudes a Viladecans, tres a Torrelles de Llobregat, una a Gavà i una altra a Sant Sadurní d'Anoia. I tots, que jo sàpiga, eren pagesos: bracers, arrendataris o propietaris, o potser també una mica de cada, segons com anaven les coses. Sembla que un d'ells, Anton Sardà, suposo que sense deixar de fer de pagès, es va fer càrrec, durant un any i mig, del primer estanc que hi va haver a la població. Els meus germans i jo hem trencat la continuïtat pagesa.

No em sé imaginar gaire com vivien, cap a l'any 1900, o cap a l'any 1850, tots aquests avantpassats meus. Per aquelles èpoques, Viladecans i els altres pobles del delta, tan propers a Barcelona, eren profundament rurals. Tan rurals com poguessin ser-ho, posem per cas, els pobles de la Garrotxa.

Com a exemple de la vida de llavors, us explico la història de dos besavis, Roc Balletbò Montmany i Mercè Riera Panyella. Roc Balletbò, l'avi Roc, és qui l'any 1890 va comprar, a base de préstecs, la casa on jo vaig néixer, una casa que a partir de llavors seria coneguda com Cal Roquet. Doncs bé, l'avi Roc es va casar tres vegades. La primera dona es va morir de tuberculosi al cap de set anys de casats, la segona, d'hemorràgia digestiva al cap de dos mesos de casats, i la tercera, en canvi, el va sobreviure i va morir l'any 1961, als 85 anys. L'avi Roc, que es veu que era un home molt fort i tirant a imprudent, quan tenia 41 anys, el 1904, va pretendre dominar el cavall d'un veí que s'havia encabritat, i el cavall li va mossegar la mà i l'avantbraç, i els hi van haver d'amputar. I anys després, el 1928,

quan tornava de portar el gènere a vendre i dormia al carro amb les cames penjant –els pagesos com ell havien de fer de tot, dormien poc, i aprofitaven aquests trajectes per fer-ho, ja que els cavalls sabien perfectament per on havien d’anar–, en un sotrac a la riera del Fonollar va caure a terra i la roda del carro li va passar per sobre la cama, i també la hi van haver d’amputar. La seva dona, la Mercè Riera, la iaia, també estava feta a les situacions complicades: nascuda a Torrelles, als nou anys va haver de marxar de casa per posar-se a treballar de minyona en una casa de Barcelona, ja que la família s’havia arruïnat per causa de la fil·loxera. Però tot i així, els meus besavis van aconseguir sortir-se’n prou bé, de tot plegat. Era molt resistent, la gent d’abans.

No totes les històries devien ser tan dures, certament, però Déu n’hi do. Jo, quan penso en els meus avantpassats em ve de seguida al cap aquella magnífica cançó de Raimon, “Jo vinc d’un silenci”. Els meus avantpassats, sens dubte, formen part de les “classes subalternes” de Catalunya, aquestes “que viuen i moren en l’anomíat, que en frases solemnes no han cregut mai”. Aquestes que són “gent sense místics ni grans capitans”. Els meus orígens, la meva identitat, són aquestes classes subalternes. Per això sempre m’ha resultat tan incompreensible que, quan Raimon cantava la cançó i arribava a aquella frase que diu que “qui perd els orígens perd la identitat”, la gent es posés a aplaudir amb gran entusiasme nacionalista. L’origen i la identitat a què es refereix Raimon no és la nació, són les classes subalternes.

A mi, com espero que li passi a tothom, em fa gràcia la meva història personal i familiar, bàsicament perquè és la meva. Per això, doncs, i no per cap mena d’orgull patriòtic, em fa gràcia que els meus trenta-dos primers cognoms siguin catalans, i que probablement els seixanta-quatre també ho siguin. I m’agrada molt la llengua que aquests avantpassats parlaven i que m’han fet arribar a mi, i que he mirat de cultivar i promoure tant com he pogut i sabut. Me la sento molt meva, aquesta terra. Vivint-la des de la banda de les classes subalternes, això sí.